

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

ODLUKA

Aplikacija br. 44212/05
Ivan ČALDOVIĆ protiv Bosne i Hercegovine
i 3 druge aplikacije
(vidi spisak u prilogu)

Evropski sud za ljudska prava (četvrti odjel), zasjedajući dana 4. 11. 2014. godine kao vijeće u sljedećem sastavu:

Ineta Ziemele, *predsjednica*,

Päivi Hirvelä,

George Nicolaou,

Nona Tsotsoria,

Zdravka Kalaydjieva,

Krzysztof Wojtyczek,

Faris Vehabović, *sudije*,

i Fatoş Aracı, *zamjenica registrara Odjela*

povodom navedenih aplikacija podnesenih u periodu od 10.11.2005. i 5.12.2009. godine,

imajući u vidu izjašnjenja tužene države, kao i izjašnjenja podnesena kao odgovor na njih od strane aplikanata,

nakon vijećanja, odlučio je kako slijedi:

ČINJENICE

1. G. Ivan Čaldović, g. Milisav Petković i g. Milorad Ivanović su državljani Bosne i Hercegovine i Srbije, rođeni 1955, odnosno 1950. godine. Gđa Danica Mikić je državljanka Srbije, rođena 1938. godine. Svi aplikanti žive u Srbiji.

2. Vladu Bosne i Hercegovine („Vlada“) zastupala je njena zastupnica, gđa M. Mijić.

3. Nakon što je obaviještena o pravu da intervenira u ovom postupku (član 36. stav 1. Konvencije i pravilo 44. Pravila Suda), vlada Srbije je odgovorila da neće koristiti to pravo.

A. Uvod

4. Aplikanti ili njihovi supružnici, bili su oficiri JNA, oružanih snaga bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije („SFRJ“). Ovaj predmet odnosi se na njihove pokušaje da se vrate u posjed svojih prijeratnih stanova u Bosni i Hercegovini.

5. Praktično svi stanovi u bivšoj SFRJ bili su u sistemu „društvenog vlasništva“. Uglavnom su ih gradila preduzeća u društvenom vlasništvu ili druge javne ustanove radi dodjele svojim uposlenicima koji bi potom postali „nosioci stanarskog prava“¹. Svi građani SFRJ morali su plaćati dopinos u skladu sa primanjima kako bi dotirali stambenu izgradnju. Međutim, iznos koji bi osoba izdvojila kao svoj doprinos nije predstavljao jedan od zakonskih kriterija koji su se uzimali u obzir prilikom sastavljanja liste čekanja za dodjelu stanova.

6. Dana 6.01.1991. godine, pripadnicima JNA ponuđena je mogućnost da otkupe svoje stanove uz popust u odnosu na njihovu tržišnu cijenu (vidi Zakon o stambenom obezbjeđivanju u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, Službeni list SFRJ br. 84/90, u daljem tekstu: „Zakon o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine“). U periodu između 1980. i 1988. godine aplikantima ili njihovim supružnicima dodijeljeni su vojni stanovi u Sarajevu (g. Čaldović, g. Petković i g. Ivanović) i Mostaru (gđa Mikić) koje su oni kasnije otkupili prema odredbama Zakona o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine.

7. Dana 18.02.1992. godine, Bosna i Hercegovina je obustavila prodaju vojnih stanova na svojoj teritoriji (vidi Uredbu o privremenoj zabrani prodaje stanova u društvenoj svojini, Službeni glasnik Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, br. 4/92). Uredba je poštovana na području koje danas obuhvaća Federacija Bosne i Hercegovine, a oni koji su otkupili vojni stan na teritoriji tog entiteta nisu mogli uknjižiti svoje vlasništvo pa su, strogo uzevši, i dalje ostali nosioci stanarskog prava (ugovor o otkupu sam po sebi ne predstavlja prijenos vlasništva na kupca prema domaćem zakonu).

8. Kada se 19.05.1992. godine JNA zvanično povukla iz Bosne i Hercegovine, aplikanti ili njihovi supružnici nastavili su svoju vojnu karijeru u VJ² i napustili svoje stanove. Nakon toga su im u Srbiji dodijeljeni vojni stanovi u zakup na neodređeno vrijeme koje su neki od njih kasnije i otkupili.

9. Za vrijeme rata, lokalne oružane snage (odnosno snage ARBH, HVO i VRS) preuzele su nominalnu kontrolu nad svim vojnim stanovima koji nisu

1. Domaće institucije, Dom za ljudska prava i Ustavni sud, dosljedno koriste termin „stanarsko pravo“ za ovaj tip zakupa. Stoga će se u ovoj presudi koristiti taj termin umjesto termina „posebno zaštićeni zakup“ koji je Sud koristio u predmetu *Blečić protiv Hrvatske* [GC], br. 59532/00, ESLJP 2006-III i u drugim predmetima protiv Hrvatske.

² Snage VJ, oružane snage Savezne Republike Jugoslavije, osnovane su 20.05.1992.

bili privatizirani na teritoriji pod kontrolom svake od tih oružanih sila (Zakon o preuzimanju sredstava bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u svojini Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine, br. 6/92, 13/94, 50/95 i 2/96; Odluka o preuzimanju vojnostambenog fonda JNA, Službeni glasnik Republike Srpske br. 16/92; Zakon o sredstvima i finansiranju Armije Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine, br. 6/93, 17/93 i 13/94; Odluka o utvrđivanju namjene i prenošenju prava upravljanja i korištenja sredstvima bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koje je koristila bivša JNA, a koja se nalaze na području Federacije Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine, br. 24/96). Iako su se 1.01.2006. godine ove snage spojile u oružane snage Bosne u Hercegovine, neprivatizirani vojni stanovi su i dalje pod nominalnom kontrolom entiteta.

10. Detaljnije informacije o stanovima u društvenoj svojini, vojnim stanovima i uključenosti stranih oružanih snaga u ratni sukob u Bosni i Hercegovini u periodu 1992-95 date su u presudama u predmetima *Đokić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 6518/04, tačke 5-17, od 27.05.2010, te *Mago i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 12959/05, 19724/05, 47860/06, 8367/08, 9872/09 i 11706/09, tačke 5-8, od 3.05.2012. godine.

B. Okolnosti predmeta

11. Činjenice ovog predmeta, kako su ih prezentirale strane, mogu se sažeti na sljedeći način.

1. Činjenice koje se odnose na g. Čaldovića

12. Aplikantu, koji je bio oficir JNA, dodijeljen je 1988. godine vojni stan u Sarajevu.

13. Dana 4.03.1992. godine, aplikant je otkupio taj stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu cijenu stana u iznosu od 636.330 jugoslovenskih dinara (oko 7.486 njemačkih maraka (DEM) u to vrijeme).

14. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, on je svoju vojnu karijeru nastavio u oružanim snagama VJ i napustio Sarajevo.

15. Dana 10.10.1997. Ministarstvo odbrane Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu „Ministarstvo odbrane“) dodijelilo je taj stan porodici poginulog pripadnika ARBiH.

16. Dana 18.08.1998. aplikant je podnio zahtjev za povrat njegovog stana u Sarajevu.

17. Njegov zahtjev je odbijen dana 28.03.2002. godine u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine. Aplikant se nije žalio na to rješenje.

18. Dana 9.07.2002. godine komisija za povrat imovine, osnovana prema Aneksu 7 Daytonskog mirovnog sporazuma, pred kojom je paralelno vođen postupak po zahtjevu aplikanta, utvrdila je da aplikant nije ni izbjeglica niti raseljeno lice u smislu Aneksa 7, te se oglasila nenadležnom. Dana 19.11.2002. godine komisija za povrat imovine je odbila aplikantov zahtjev za ponovno razmatranje.

19. Dana 4.11.2003. godine aplikant se žalio Domu za ljudska prava (domaće tijelo za zaštitu ljudskih prava, osnovano prema Aneksu 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir iz 1995. godine) zbog nemogućnosti da se vrati u posjed svoga prijeratnog stana.

20. Dana 2.08.2005. godine, Komisija za ljudska prava (pravni sljednik Doma za ljudska prava) odbacila je njegov zahtjev zbog neiscrpljivanja raspoloživih pravnih lijekova, budući da se aplikant nije žalio na prvostepeno rješenje od 28.03.2002. godine (vidi tačku 17. gore u tekstu).

21. Dana 29.07.2011. godine aplikantu je je dodijeljen vojni stan u zakup na neodređeno vrijeme u Beogradu.

22. Kako izgleda, aplikant nije podnio zahtjev za nadoknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. (vidi tačku 59. u tekstu dolje).

2. Činjenice koje se odnose na gđu Mikić

23. Suprugu aplikantice, koji je bio oficir JNA, dodijeljen je 1980. godine vojni stan u Mostaru.

24. Dana 13.02.1992. godine, suprug aplikantice je otkupio taj stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine. Kako izgleda, puna otkupna cijena bila je isplaćena doprinosom koji je on platio za stambenu izgradnju (vidi tačku 5. gore u tekstu).

25. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, suprug aplikantice je svoju vojnu karijeru nastavio u oružanim snagama VJ, te je dana 16.06.1992. godine poginuo u vojnoj akciji u blizini Mostara.

26. Dana 27.05.1996. godine, aplikantici je dodijeljen vojni stan u zakup na neodređeno vrijeme u Novom Sadu, u Srbiji. Ona je taj stan otkupila dana 15. 04.1999. godine.

27. Dana 9.10.1998. godine aplikantica je podnijela zahtjev za povrat stana u Mostaru nadležnim domaćim tijelima (prema Zakonu o stambenim odnosima iz 1984. godine, koji je još uvijek na snazi, supružnici dijele stanarsko pravo).

28. Dana 25.09.2003. godine njen zahtjev je odbijen u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine.

29. Dana 3.02.2004. godine, nadležno ministarstvo Hercegovačko-neretvanskog kantona potvrdilo je prvostepeno rješenje od 25.09.2003. godine.

30. Dana 24.01.2005. godine, Ministarstvo odbrane je taj stan dodijelilo pripadniku snaga HVO-a sa inicijalima D.L.

31. Dana 24.02.2005. godine, po zahtjevu za sudsko preispitivanje, Kantonalni sud u Mostaru je potvrdio drugostepeno rješenje od 3.02.2004. godine.

32. Dana 19.09.2007. godine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine potvrdio je odluku od 24.02.2005. godine.

33. Kako izgleda, aplikantica nije podnijela zahtjev za nadoknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. (vidi tačku 59. u tekstu dolje).

3. Činjenice koje se odnose na g. Petkovića

34. Aplikantu, koji je bio oficir JNA, dodijeljen je 1983. godine vojni stan u Sarajevu.

35. Dana 11.02.1992. godine, aplikant je otkupio taj stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu cijenu stana u iznosu od 153.500 jugoslovenskih dinara (oko 1.823 njemačkih maraka (DEM) u to vrijeme).

36. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, on je svoju vojnu karijeru nastavio u oružanim snagama VJ i napustio Sarajevo. Njegova vojna služba završila je 2003. godine.

37. Dana 5.02.1997. godine, Ministarstvo odbrane je taj stan dodijelilo pripadniku snaga ARBiH sa inicijalima S.H.

38. Dana 29.12.2000. godine, nadležno domaće tijelo odbilo je aplikantov zahtjev za povrat stana u Sarajevu u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine. Kako izgleda, aplikant se nije žalio na to rješenje.

39. Dana 2.09.2003. godine, komisija za povrat imovine, osnovana prema Aneksu 7. Daytonskog mirovnog sporazuma, pred kojom je paralelno vođen postupak po zahtjevu aplikanta, prihvatila je njegov zahtjev za povrat stana. Međutim, komisija za povrat imovine je dana 21.10.2005. godine prihvatila zahtjev za ponovno razmatranje koji je podnijelo Ministarstvo odbrane, te je poništila svoju odluku od 2.09.2003. godine.

40. Dana 11.12.2007. godine, aplikantu je dodijeljen vojni stan u zakup na neodređeno vrijeme u Čupriji, u Srbiji.

41. Dana 12.03.2008. godine, aplikant je podnio novi zahtjev za povrat stana. Nadležno domaće tijelo je njegov zahtjev odbilo dana 17.04.2008. godine u skladu sa članom 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997.

42. Dana 13.06.2008. godine nadležno ministarstvo Kantona Sarajevo potvrdilo je prvostepeno rješenje od 17.04.2008. godine.

43. Dana 21.10.2008. godine, nakon zahtjeva za sudsko preispitivanje, Kantonalni sud u Sarajevu potvrdio je drugostepeno rješenje od 13.06.2008. godine.

44. Dana 23.11.2012. godine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine utvrdio je povredu člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju u slučaju aplikanta, kao i u još trideset i jednom slučaju (odluka br. AP 1370/08) u pogledu načina utvrđivanja iznosa nadoknade koji je predviđen članom 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997, u skladu sa odlukom toga suda br. U 15/11 od 30.03.2012. godine (vidi tačku 59. u tekstu dolje).

45. Kako izgleda, aplikant nije podnio zahtjev za nadoknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. (vidi tačku 59. u tekstu dolje).

4. Činjenice koje se odnose na g. Ivanovića

46. Aplikantu, koji je bio oficir JNA, dodijeljen je 1983. godine vojni stan u Sarajevu.

47. Dana 17.01.1992. aplikant je otkupio taj stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu cijenu stana u iznosu od 171.369 jugoslovenskih dinara (oko 2.637 njemačkih maraka (DEM) u to vrijeme).

48. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, on je nastavio svoju vojnu karijeru u oružanim snagama VJ i napustio Sarajevo.

49. Dana 24.08.1998. godine aplikant je podnio zahtjev za povrat stana u Sarajevu.

50. Njegov zahtjev je odbijen dana 28.03.2002. godine u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine.

51. Dana 27.11.2002. godine, nadležno ministarstvo Kantona Sarajevo ukinulo je prvostepeno rješenje od 28.03.2002. godine iz procesnih razloga. Nakon što je ispitalo zahtjev aplikanta, odbilo ga je istog dana u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine.

52. Dana 25.08.2005. godine Ministarstvo odbrane dodijelilo je sporni stan pripadniku snaga ARBiH sa inicijalima A.M.

53. Aplikant se u međuvremenu žalio Domu za ljudska prava zbog nemogućnosti da se vrati u posjed svoga prijeratnog stana, kao i zbog dužine postupka za povrat stana.

54. Dana 9.02.2005. godine, Komisija za ljudska prava je utvrdila povredu člana 6. Konvencije u pogledu dužine postupka za povrat stana i dodijelila aplikantu 1.000 konvertibilnih maraka (oko 500 eura) na ime materijalne i nematerijalne štete. U pogledu žalbe zbog nemogućnosti da se vrati u posjed prijeratnog stana, Komisija je utvrdila da nije došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

55. Dana 29.01.2007. godine, po zahtjevu za sudsko preispitivanje, Kantonalni sud u Sarajevu potvrdio je drugostepeno rješenje od 27.11.2002. (vidi tačku 51. gore u tekstu).

56. Dana 5.04.2007. godine aplikant je podnio apelaciju Ustavnom sudu. Ustavni sud je 17.09.2009. godine odbacio njegovu apelaciju kao očigledno neosnovanu.

57. U međuvremenu, dana 20.04.2007. godine, aplikant je primio nadoknadu predviđenu članom 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine (vidi tačku 59. dolje u tekstu) u iznosu od 21.098,40 KM (oko 10.787,44 eura).

58. Dana 11.05.2011. godine aplikantu je dodijeljen vojni stan u zakup na neodređeno vrijeme u Beogradu.

B. Relevantno domaće pravo i praksa

59. Dana 22.12.1995. godine, poništeni su svi kupoprodajni ugovori zaključeni u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine (Zakon o preuzimanju sredstava bivše Socijalističke Federative Republike Jugoslavije u svojini Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine br. 6/92, 13/94, 50/95 i 2/96). Nakon toga, propisi koji reguliraju ovu materiju, odnosno Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine, (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 51/07, 72/08 i 23/09) i Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 i 81/09) doživjeli su brojne izmjene pa su svi ti ugovori proglašeni pravno valjanim. Međutim, dvije kategorije kupaca nisu imale pravo da se vrate u posjed njihovih stanova i da uknjiže vlasništvo na njima (vidi član 39.e Zakona o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine i član 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine). Prva kategorija odnosi se na one koji su služili u stranim oružanim snagama nakon rata koji se vodio u periodu 1992-95. Druga kategorija odnosi se na one koji su stekli stanarsko ili drugo ekvivalentno pravo na vojni stan u nekoj od država sljednica SFRJ kao što su aplikanti u ovom predmetu. Međutim, oni sada imaju pravo na naknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine. Iako je ta naknada u početku bila predviđena kao refundiranje iznosa koji je plaćen za stan u periodu 1991/92 uz isplatu kamate po stopi koja se primjenjuje na prekoonočne depozite, Ustavni sud je 30.03.2012. godine (odluka br. U 15/11) proglasio taj način određivanja iznosa naknade neustavnim i naredio Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da ga izmijeni u skladu sa presudom u predmetu *Đokić* (citirana gore u tekstu, tačke 63. i 72).

60. Za detaljniju analizu relevantnog domaćeg prava i prakse, kao i relevantnih međunarodnih dokumenata, vidi presude *Dokić* (citirana gore, tačke 35-45) i *Mago i drugi* (citirana gore, tačke 53-69).

D. Relevantno zakonodavstvo Srbije

61. Nakon 1992. godine u Srbiji više nije moguće steći stanarsko pravo (vidi član 30. stav 1. Zakona o stanovanju iz 1992. godine, Službeni list Srbije br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98, 26/01, 101/05 i 99/11). Umjesto toga, aktivni i penzionisani pripadnici oružanih snaga, te aktivno i penzionisano osoblje Ministarstva odbrane od tada imaju pravo na sticanje ekvivalentnog prava zakupa na vojnom stanu na neodređeno vrijeme ili, u slučaju nedostatka odgovarajućih stanova, na hipotekarni kredit sufinansiran od strane države, pod uslovom da oni ili njihovi supružnici ili djeca nemaju stanarsko ili drugo ekvivalentno pravo na stan u bilo kojoj od bivših republika SFRJ (Pravilnik o načinu i kriterijumima za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Saveznom ministarstvu za odbranu i Vojsci Jugoslavije, Službeni list Savezne Republike Jugoslavije, br. 30/94, 39/94 i 6/96; Pravilnik o načinu i kriterijumima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Jugoslavije, Službeni list Savezne Republike Jugoslavije, br. 5/95, 18/96, 56/96, 58/96, 42/97 i 9/00; Pravilnik o načinu, kriterijumima i merilima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije i Crne Gore, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 20/02, 36/03, 34/04 i 29/05; Pravilnik o rešavanju stambenih pitanja u Ministarstvu odbrane, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 38/05, 16/08, 26/08 i 39/08; kao i pravilnici koji se odnose na vojne penzionere iz 1994. i 2010. godine, odnosno Pravilnik o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 31/94, 19/95, 26/96, 1/97 i 45/08, te Pravilnik o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 34/10). Dakle, oni koji su prije rata posjedovali vojni stan u Bosni i Hercegovini u pravilu su se morali odreći tih stanova kako bi imali pravo na vojni stan ili stambeni kredit u Srbiji ili Crnoj Gori (vidi članove 6-7 i 87. navedenog Pravilnika o načinu i kriterijumima za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Saveznom ministarstvu za odbranu i Vojsci Jugoslavije iz 1994. godine; članove 7-8 i 74. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija iz 1994; i članove 6-7 i 85. Pravilnika o načinu i kriterijumima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Jugoslavije iz 1995. godine).

62. Član 39.(2) Zakona o stanovanju iz 1992. godine propisuje da nosilac prava na zakup stana na neodređeno vrijeme može otkupiti taj stan pod istim uslovima kao i nosilac stanarskog prava.

PRITUŽBA

63. Aplikanti su se žalili zbog nemogućnosti da se vrate u posjed svojih prijeratnih stanova u Bosni i Hercegovini. Oni se pozivaju na član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

PROPISI

I. SPAJANJE APLIKACIJA

64. S obzirom na njihovu zajedničku činjeničnu i pravnu pozadinu, Sud je odlučio spojiti ove aplikacije u skladu sa pravilom 42. stav 1. Pravila Suda.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

65. Tužena vlada je istakla da su ovim aplikantima, za razliku od aplikanta u predmetu *Dokić*, citiranog gore u tekstu, u Srbiji dodijeljeni stanovi iz vojnostambenog fonda koje su neki od njih kasnije otkupili. Stoga se ovi predmeti razlikuju od predmeta *Dokić*.

Vlada je nadalje istakla da g. Čaldović i gđa Mikić nisu iscrpili sve raspoložive domaće pravne lijekove: g. Čaldović se nije žalio na prvostepeno rješenje kojim je odbijen njegov zahtjev za vraćanje u posjed, a gđa Mikić nije podnijela apelaciju Ustavnom sudu, niti žalbu Domu za ljudska prava.

Nadalje, Vlada je ustvrdila da je aplikacija g. Ivanovića podnesena izvan šestomjesečnog roka, s obzirom na to da je konačna odluka po njegovoj žalbi bila odluka Komisije za ljudska prava od 9.02.2005. godine (vidi tačku 54. gore u tekstu). Vlada je nadalje istakla da je aplikant još 2007. godine dobio nadoknadu za njegov stan u Sarajevu, u skladu sa članom 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine, o čemu je propustio obavijestiti Sud.

Tužena vlada je dalje istakla da aplikanti nisu ispunili zakonske uslove za vraćanje u posjed vojnih stanova i upis vlasništva. S obzirom na to da član 1. Protokola br. 1 ne pruža garanciju za sticanje vlasništva, Vlada je

zaključila da aplikanti nisu imali „vlasništvo“ u smislu toga člana. Prema tvrdnji tužene Vlade, čak i pod pretpostavkom da su aplikanti imali „vlasništvo“ u smislu člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, osporene mjere su bile opravdane, posebno imajući u vidu nedostatak raspoloživog stambenog prostora i hitnu potrebu zbrinjavanja bivših pripadnika snaga ARBiH i njihovih porodica nakon rata koji se vodio u periodu 1992-95.

Vlada je također istakla da aplikanti ispunjavaju zakonske uslove za dodjelu vojnog stana u zakup u Srbiji, te da imaju pravo na nadoknadu zbog gubitka vojnog stana u Bosni i Hercegovini. U tom smislu dostavila je kopiju sporazuma između vlade Bosne i Hercegovine i JNA, iz mjeseca maja 1992. godine, o povlačenju JNA iz Sarajeva, Zenice, Travnika i Konjica, koji je predviđao da pripadnici JNA koji su otkupili vojni stan, a koji žele otići iz Bosne i Hercegovine, imaju pravo na nadoknadu kupoprodajne cijene.

66. Aplikanti se nisu složili s tim.

67. Sud smatra da nije potrebno ispitivati sve prigovore Vlade, s obzirom na to da su aplikacije u svakom slučaju očigledno neosnovane iz sljedećih razloga.

68. Pitanje identično pitanju u predmetnom slučaju nedavno je razmatrano u odluci *Mandić i drugi protiv Bosne i Hercegovine* (br. 1495/07 *et al.*, 27.05.2014). Sud je na početku utvrdio da je taj predmet potrebno razlikovati od predmeta *Dokić* jer su aplikantima dodijeljeni vojni stanovi u Srbiji u zakup na neodređeno vrijeme, a neki od njih su kasnije čak i otkupili te stanove (ibid., tačka 63). Sud je dalje smatrao da se situacija u tom predmetu nije u velikoj mjeri razlikovala od situacije u predmetu *Mago i drugi* (koji se odnosio na povrat u posjed vojnih stanova na kojima su aplikanti imali stanarsko pravo; citiran gore), bez obzira na činjenicu da su ovi aplikanti otkupili svoje vojne stanove u Sarajevu. Oni koji su otkupili vojne stanove koji se nalaze na teritoriji današnje Federacije Bosne i Hercegovine, poput aplikanata u predmetu *Mandić i drugi* kao i aplikanata u ovom predmetu, nisu mogli izvršiti upis vlasništva, te su ostali nosioci stanarskog prava (vidi tačku 7. u tekstu gore i citiranu presudu *Dokić*, tačka 12).

Nadalje, kako bi ispunili uslove za pravo na vojni stan u Srbiji, aplikanti su se morali odreći ekvivalentnih prava na njihove prijeratne stanove u Bosni i Hercegovini (vidi, *Mandić i drugi*, tačka 65). Sud je, međutim, napomenuo da činjenica da je osoba stekla imovinsko pravo u jednoj državi obično nije dovoljna sama po sebi da opravda oduzimanje imovine te osobe u drugoj državi. Međutim, kao i u slučaju *Mago i drugi*, i Sud je uzeo u obzir izuzetne okolnosti raspada SFRJ i ratova u regionu, te činjenicu da su aplikanti imali pravo na nadoknadu prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine (vidi, ibid., tačka 66., te tačka 59. gore u tekstu).

S obzirom na ova razmatranja, Sud je odbio pritužbu aplikanta u tom predmetu, podnesenu prema članu 1. Protokola br. 1, kao očigledno neosnovanu.

69. Sud ne vidi razloga da u predmetnom slučaju odstupi od takvog pristupa. Prema tome, ova pritužba je očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. Konvencije, te se mora odbaciti kao nedopuštena u skladu sa članom 35. stav 4.

III. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

70. Na kraju, Sud je ispitaio ostale pritužbe koje su aplikanti podnijeli temeljem članova 6, 8, 13, 14. i 17. Konvencije, te člana 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju. Međutim, imajući u vidu sve materijale u svom posjedu, te u mjeri u kojoj su te pritužbe u njegovoj nadležnosti, Sud nalazi da one ne pružaju bilo kakve naznake povrede prava i sloboda utvrđenih u Konvenciji. Iz navedenog slijedi da se i ove pritužbe moraju odbaciti kao očigledno neosnovane, u skladu sa članom 35. stavovi 3. (a) i 4. Konvencije.

Iz navedenih razloga Sud je jednoglasno

odlučio spojiti aplikacije;

proglasio aplikacije nedopuštenima.

Fatoş Aracı
zamjenica registrara

Ineta Ziemele
predsjednica vijeća

PRILOG

	Spis br.	Naziv predmeta	Datum podnošenja	Ime zastupnika
1.	44212/05	ČALDOVIĆ protiv Bosne i Hercegovine	10/11/2005	
2.	1498/07	MIKIĆ protiv Bosne i Hercegovine	23/12/2006	
3.	32790/09	PETKOVIĆ protiv Bosne i Hercegovine	29/04/2009	ČVORO Slavica
4.	66737/09	IVANOVIĆ protiv Bosne i Hercegovine	05/12/2009	